

Taner Derman, M.. (2017). 4-6 yaş çocukların sözcük dağarcıklarının ailesel faktörlere göre incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (1), 372-383.

Geliş Tarihi: 07/02/2017

Kabul Tarihi: 13/03/2017

4-6 YAŞ ÇOCUKLARIN SÖZCÜK DAĞARCIKLARININ AİLESEL FAKTÖRLERE GÖRE İNCELENMESİ*

Meral TANER DERMAN**

ÖZET

Araştırmanın amacı, dört-altı yaş çocuklarının sözcük dağarcıklarını ailesel faktörlere göre incelemektir. Araştırmaya bağımsız anaokulu ve ilkokula bağlı anasınıfına devam eden 104 kız 98 erkek olmak üzere, 26 dört yaş, 30 beş yaş ve 146 altı yaş olmak üzere toplam 202 çocuk oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak Peabody Resim Kelime Testi ve araştırmacı tarafından hazırlanan bilgi formu kullanılmıştır. Sözcük dağarcığı, yaşa göre artmakta olduğundan ailesel etmenlerin etkisini görmek için örneklem grubunu bir bütün olarak incelemek yerine, veriler dört, beş ve altı yaş grubu için ayrı ayrı analiz edilmiştir. Verilerin analizinde ilk olarak normallik testi yapılmıştır ve ortalamalar normal dağılım göstermediğinden Mann-Whitney U Testi ve Kruskal Wallis Testi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, dört ve beş yaş çocuklarında kardeş sayısı ve doğum sırasının sözcük dağarcığına etkisi olmadığı, fakat altı yaş çocuklarda tek çocuk olarak büyüyenlerin sözcük dağarcıklarının daha fazla olduğu belirlenmiştir. Bakım alma türünün ve anne eğitim düzeyinin bütün yaş gruplarında sözcük dağarcığına etkisi olmadığı, fakat altı yaş çocuklarda baba eğitim düzeyinin sözcük dağarcığını etkilediği belirlenmiştir. Boşanmış ailelerde büyüyen altı yaş çocukların sözcük dağarcıklarının daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sözcük dağarcığı, ailesel faktörler, okulöncesi dönem, kardeş sayısı, doğum sırası

ANALYSIS ON THE VOCABULARY OF 4-6 YEAR OLD CHILDREN IN TERMS OF FAMILIAL FACTORS

ABSTRACT

The aim of the study is to examine the vocabulary of children between the ages of four and six in terms of familial factors. These factors were determined as the child's birth order, the number of siblings, type of care, parental education status, and parental integrity. The population of the study is formed of 202 children, 104 girls and 98 boys, including 26 four-year-olds, 30 five-year-olds and 146 six-year-olds. Peabody Picture Vocabulary Test and the information form prepared by the researcher were used as data collection tools. As vocabulary increases with age, instead of examining the sample group as a whole, the data were analyzed separately for groups of four, five, and six year olds to see the effect of familial factors. In the analysis of the data, the normality test was performed first and because the averages did not show normal distribution, Mann-Whitney U Test and Kruskal Wallis Test were used afterwards. As a result of the study, it was determined that number of siblings and the order of birth don't affect the vocabulary of four and five year olds, but vocabulary of six-year-olds who grow up as a single child are higher. It was determined that the type of care and the education level of mother don't affect the vocabulary of five year old children but the education level of the father affects the vocabulary. Six-year-old children growing up in divorced families were found to have more vocabulary.

Key Words: Vocabulary, familial factors, preschool period, number of siblings, order of birth

* *International Conference on Lifelong Education and Leadership (ICLEL) 2016 Konferansı'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.*

** *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü, Bursa, Türkiye, mtaner@uludag.edu.tr*

1.GİRİŞ

Çocuk dili kullanarak çevrenin yapısını keşfetmekte, sosyal ve kültürel değerlerini kazanmakta, sosyal iletişim ihtiyaçlarını gidermekte ve kendini ifade edebilmektedir. Çocuğun bilişsel gelişiminde ve kavrama yeteneğinin gelişmesinde de önemli bir rol oynayan dil, düşüncelerin hızlı bir şekilde ifade edilmesinde uygun bir araçtır (Bekir, 2004).

Dil öğrenmek için gerekli ilkeler, bilgiler, sözcükler ve kalıplar erken çocukluk döneminde kazanılmaktadır (Başaran, 1994). Sözcük dağarcığı yeni kavramları öğrenme, etkili iletişim kurma, fikirleri açıklama, önceki bilgileri kullanabilme gibi birçok iletişim becerisi için kullanılması gereken çok önemli bir öğedir (Sedita, 2005). Sözcük dağarcığı, bir insanın bildiği, anladığı ve kullandığı sözcüklerin tümü (Vardar, 1998; Akyol ve Temur, 2007), sözcüğün anlamını bilme ve sözcüğü uygun bir şekilde kullanabilme becerisi (Nguyen ve Khuat, 2003; Sinatra, 2008) olarak tanımlanmaktadır.

Çocukların düşüncelerini doğru olarak ifade edebilmesi, daha sağlıklı iletişim kurabilmesi ve dili etkili bir şekilde kullanabilmesi zengin bir sözcük dağarcığına sahip olmasına bağlıdır (Yağcı ve arkadaşları, 2012).

Okul öncesi dönemde dil gelişimi incelendiğinde, iki-üç yaş arası dil bilgisi yeteneğinin ve sözcük dağarcığının en hızlı olduğu dönem olduğu görülmektedir (Ataman, 2004). İki yaş civarında çocuğun sözcük dağarcığı 50, üç yaşın sonuna doğru da 400 civarındadır. Üç-dört yaşlar arasında sözcük dağarcıklarında yaklaşık 1000'e yakın sözcük yer almaktadır. Ayrıca yer ve zaman, nesne ve nesne, nesne ve olay arasındaki ilişkiler gibi ilgi kurmaya yönelik sözcüklerin anlamlarını da öğrenmeye başladığı için "büyük-küçük, "az-çok", "ince-kalın" vb. zıtlık ifade eden sözcükler de dağarcığına eklenmektedir (Maviş, 2005). Üç-dört yaşlar arasında anadillerinin temel yapılarını öğrenirler, söz dizimi yapısı yetişkininkine benzer. İsimleri, fiilleri, sıfatları içeren üç ya da daha fazla sözcükten oluşan yönergeleri anlarlar ve kısa basit cümleler kurarlar. Dilin temel yapıları olan; edatları, sıfatlar, zamirler, yer-zaman-durum bildiren zarfları, soru, olumsuzluk yapılarını ve çekim eklerini basit düzeyde de olsa kullanmaya başlarlar. Üç-dört yaş çocukları söz diziminde özne-nesne-yüklem arasındaki fonksiyonel ilişkiyi anlar ve ifadelerinde kullanırlar. Geçmiş, şimdiki ve geniş zaman eklerini kullanmaya başlarlar (Ataman, 2004). Dört-beş yaşlarda dil kolay ve doğru kullanılan bir araç haline gelmektedir. Dört yaşından sonra bağ-zamir tümcecikleri, isim-yan tümcecikleri çocuğun rahatlıkla kullanabildiği bileşik tümce türleri olmaktadır (Özgediz, 1979). Beş- altı yaş çocuklarının dili kullanma yeteneği yetişkine benzer ve ifadelerinde çekim ekleri ve kişi zamirlerinin çekimini düzgün bir şekilde yaparlar (Ataman, 2004). Kelime dağarcığının gelişimi yaşam boyu devam eden bir süreçtir (Rupley ve Nichols, 2005).

1.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, dört-altı yaş çocuklarının sözcük dağarcıklarını ailesel faktörlere göre incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- 1- Dört-altı yaş çocuklarının sözcük dağarcıkları çocuğun doğum sırasına göre farklılaşmaktadır?
- 2- Dört-altı yaş çocuklarının sözcük dağarcıkları çocuğun kardeş sayısına göre farklılaşmaktadır?

- 3- Dört-altı yaş çocuklarının sözcük dağarcıkları çocuğun bakım alma türüne göre farklılaşmaktadır?
- 4- Dört-altı yaş çocuklarının sözcük dağarcıkları çocuğun ebeveynin eğitim durumuna göre farklılaşmaktadır?
- 5- Dört-altı yaş çocuklarının sözcük dağarcıkları ebeveyn bütünlüğü değişkenlerine göre farklılaşmaktadır?

1.2. Araştırmanın Önemi

Okul öncesi dönemde ebeveynler ya da eğitimcilerin çocukla konuştukları konuların içerikleri, çocukların sözcük dağarcığının gelişimini etkilemektedir. Çocukların sözcük dağarcığının zenginleşmesinde özellikle ebeveynler ya da eğitimcilerin çocukla birlikte yaptığı etkinliklerde, örneğin kitap okuma, öykü oluşturma, sohbet gibi etkinlikler çocuğun sözcük dağarcığında bulunan sözcüklerin miktarını, türünü ve çeşitliliğini olumlu yönde etkilemektedir (Hoff, 2006). Çocuğun bu dönemde konuşması için desteklenmesi, uygun ortamlar yaratılması, uyarıcılar sunulması ve etkinlikler düzenlenmesi onun dil gelişimini desteklemekte ve dil gelişim kapasitelerini en üst düzeyde kullanmalarını sağlamaktadır. Bu nedenle bu dönemde çocukların yaş, cinsiyet, kardeş sayısı, doğum sırası ve ebeveyn eğitim durumu çocuğun dil gelişimini etkilediği düşünülmektedir (Koçak, Engin ve Yalçın, 2014).

Okul öncesi dönemde hızla artan kelime sayısı okuma-yazma sürecini önemli ölçüde etkilemektedir (Korat, 2009). Bu dönemde çocukların sözcük dağarcığını zenginleştirme, eğitim ve öğretimle ilgili olup, anne babanın bilinçli olması gerekmektedir. Anne baba çocuğuyla nitelikli ve çeşitli oyun oynayarak ve resimli hikâye kitapları, boyama kitapları, parmak oyunları gibi çeşitli etkinliklerle vakit geçirerek çocuğun dil ve kelime hazinesi gelişimine yardımcı olmalıdır (Keklik, 2011). Ayrıca, çocuğun ailesiyle yaşadığı deneyimler, paylaşımlar, anne-babanın çocukla iletişimi, çocuğa yeteri kadar uyaran sunulması, kardeşlerle iletişim gibi öğeler çocuğun dil gelişimi ve sözcük dağarcığı üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir.

2. YÖNTEM

Araştırmaya bağımsız anaokulu ve ilkokula bağlı anasınıfına devam eden 104 kız 98 erkek olmak üzere 26 dört yaş, 30 beş yaş, 146 altı yaş olmak üzere toplam 202 çocuk oluşturmaktadır.

Veri toplama aracı olarak Peabody Resim Kelime Testi ve araştırmacı tarafından hazırlanan bilgi formu kullanılmıştır. Bilgi formunda, çocukların demografik ve ailevi bilgilerine yönelik sorular bulunmaktadır.

Peabody Resim-Kelime Testi: Test, 2-12 yaş arası çocukların kelime bilgisinin gelişimini ölçen ve çocuklara bireysel olarak uygulanan bir performans testidir. 1959 yılında Dunn tarafından geliştirilmiş olan test Türk toplumu için uyarlanması, Fulbright görevlisi Dr. Jack Katz ile Ankara Rehberlik ve Araştırma Merkezi görevlilerinden Feyiz Önen, Aliye Uzlukaya, Nermin Demir, Perihan Uludağ tarafından 1974 yılında yapılmıştır. 100 adet karttan oluşan testte, çocuğun her kartta bulunan dört adet resim arasından kendisine söylenen kelimeye uygun olan resmi bulup göstermesi istenmektedir. Her doğru yanıt 1 puan verilir. Teste son sekiz sorudan altı tanesine yanlış cevap alınana kadar devam edilir. Puanların toplamı testin ham puanını oluşturmaktadır.

Ham puanı bulmak için de çocuğun en son bildiği kelimenin sıra numarasından, o numaraya kadar yaptığı yanlışların toplamı çıkartılır (Bekir, 2004; Öner, 2008). Peabody Resim Kelime Testi, 1970'lerden bu yana en çok kullanılan resim kelime testidir (Yıldırım Doğru, Alabay ve Kayılı, 2010; Gözalan ve Koçak, 2014; Özkara, 2014).

Sözcük dağarcığı, yaşa göre artmakta olduğundan ailesel etmenlerin etkisini görmek için örneklem grubunu bir bütün olarak incelemek yerine, veriler dört, beş ve altı yaş grubu için ayrı ayrı analiz edilmiştir. Verilerin analizinde ilk olarak normallik testi yapılmıştır. Normallik testi sonucu dört yaş grubu ortalaması (Shapiro-Wilk değeri 0,96, $p=0,19$) normal dağılım göstermekte iken, beş yaş (Shapiro-Wilk değeri 0,92, $p=0,015$) ve altı yaş (Shapiro-Wilk değeri 0,94, $p=0,00$) grubu için örneklem grubunun normal dağılmadığı görülmüştür. Bu nedenle dört yaş grubu analizlerinde t testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA), beş ve altı yaş grubu analizleri için Mann Whitney U ve Kruskal Wallis Testi kullanılmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın amacına uygun olarak veriler istatistiksel olarak analiz edilmiş ve elde edilen bulgular tablolar halinde özetlenmeye çalışılmıştır.

Tablo 1.

Kardeş Sayısına Göre Çocukların Sözcük Dağarcıklarının Karşılaştırılması

	Kardeş sayısı	n	Sıra Ortalaması	Ortalama	Median	t	Ki kare	p
4 yaş	Tek çocuk	16	-	60,38	-	-0,64	-	0,53
	1 kardeşi var	14	-	64,29	-			
5 yaş	Tek çocuk	6	13,5	59	55	-	0,81	0,85
	1 kardeşi var	14	12,5	55,43	48			
	2 kardeşi var	2	13,5	54	54			
	3 kardeşi var	2	8,5	47	47			
6 yaş	Tek çocuk	46	91,24	77,35	79	-	10,03	0,007*
	1 kardeşi var	96	72,33	73,63	73,5			
	2 kardeşi var	10	48,7	74,57	69			

Tabloda görüldüğü gibi, 4 yaş ($t=-0,64$, $p=0,53$) ve 5 yaş ($X^2=0,81$, $p=0,85$) çocukları arasında kardeş sayısına göre anlamlı farklılık gözlenmezken, 6 yaş ($X^2=10,03$, $p=0,007$) çocukları arasında tek çocuklar lehine anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. 6 yaş grubunda tek çocuk olarak büyüyen çocukların sözcük dağarcıklarının daha geniş olduğu belirlenmiştir.

Tablo 2.*Doğum Sırasına Göre Çocukların Sözcük Dağarcıklarının Karşılaştırılması*

	Doğum sırası	n	Sıra Ortalaması	Ortalama	Median	F	Ki kare	p
4 yaş	Tek çocuk	16		60,38				
	İlk çocuk	8	-	62	-	0,37	-	0,69
	Küçük çocuk	6		67,33				
5 yaş	Tek çocuk	6	13,5	59	55			
	İlk çocuk	4	11,5	55	48			
	Küçük çocuk	12	13	55,33	54	-	0,91	0,82
	Ortanca	2	8,5	47	47			
6 yaş	Tek çocuk	48	95,46	77,5	79,5			
	İlk çocuk	32	78,38	74,44	74			
	Küçük çocuk	74	68,93	72,76	73	-	12,66	0,005*
	Ortanca	2	27,5	67	67			

Tabloda görüldüğü gibi, 4 yaş ($F=0,37$, $p=0,69$) ve 5 yaş ($X^2=0,91$, $p=0,82$) çocukları arasında doğum sırasına göre anlamlı farklılık gözlenmezken, 6 yaş ($X^2=12,66$, $p=0,005$) çocukları arasında tek çocuklar lehine anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. 6 yaş grubunda tek çocuk olarak büyüyen çocukların sözcük dağarcıklarının daha geniş olduğu belirlenmiştir.

Tablo 3.*Bakım Alma Türüne Göre Çocukların Sözcük Dağarcıklarının Karşılaştırılması*

	Bakım alma Türü	n	Sıra Ortalaması	Ortalama	Median	t	Z	Ki kare	p
4 yaş	Annesi bakmış	22		61,45					
	Bakıcı bakmış	2	-	77	-	-1,17	-	-	0,25
5 yaş	Annesi bakmış	21	12,33	56,27	54				
	Babası bakmış	2	8,5	47	47	-	-0,77	-	0,44
	Annesi bakmış	96	81,38	75,96	76				
6 yaş	Büyükanne bakmış	34	62,03	71,71	73				
	Bakıcı bakmış	4	68,5	74	74	-		8,63	0,13
	Kreşte bakılmış	10	67,9	70,8	77				
	Baba bakmış	2	33,5	68	68				
	Hala bakmış	2	42,5	70	70				

Tabloda görüldüğü gibi, 4 yaş ($t=-1,17$, $p=0,25$), 5 yaş ($Z=-0,77$, $p=0,44$) ve 6 yaş ($X^2=8,63$, $p=0,13$) çocukları arasında büyürken bakım alma türüne göre annesi tarafından bakılmış çocukların sözcük dağarcıklarının daha yüksek olmasına rağmen bu farkın istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 4.*Anne Eğitim Düzeyine Göre Çocukların Sözcük Dağarcıklarının Karşılaştırılması*

	Anne eğitim düzeyi	n	Sıra Ortalaması	Ortalama	Median	F	Ki kare	p
4 yaş	Ortaokul	4		57		2,30	-	0,10
	Lise	2	-	89	-			
	Ön lisans	4		65,5				
	Lisans	20		60,1				
5 yaş	İlkokul	4	5	35,5	35,5	-	5,57	0,14
	Ortaokul	2	15,5	55	55			
	Lise	12	13,67	59,67	56			
	Lisans	6	14,17	60,67	54			
6 yaş	İlkokul	18	59,83	72	72	-	10,05	0,40
	Ortaokul	10	4,30	65,8	67			
	Lise	42	76,26	75,24	75			
	Ön lisans	14	91,93	77,57	81			
	Lisans	60	74	74,5	75			

Tabloda görüldüğü gibi, 4 yaş ($F=2,30$, $p=0,10$), 5 yaş ($X^2=5,57$, $p=0,14$) ve 6 yaş ($X^2=10,05$, $p=0,40$) çocukları arasında anne eğitim düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 5.*Baba Eğitim Düzeyine Göre Çocukların Sözcük Dağarcıklarının Karşılaştırılması*

	Baba eğitim düzeyi	n	Sıra Ortalaması	Ortalama	Median	F	Ki kare	p
4 yaş	Ortaokul	2		59		0,17	-	0,85
	Lise	6	-	59,33	-			
	Lisans	22		63,27				
5 yaş	İlkokul	4	5	35,5	35,5	-	6,91	0,07
	Ortaokul	4	12	51	51			
	Lise	6	16,83	63,67	64			
	Lisans	10	13,10	60,40	54			
6 yaş	İlkokul	4	50,50	71,5	71,5	-	5,26	0,04*
	Ortaokul	8	88,50	77,75	79			
	Lise	44	66,91	73,55	72,50			
	Önlisans	10	75,90	76,60	75			
	Lisans	72	72,19	74,75	75,50			
	Yüksek lisans	2	29,50	68	68			

Tabloda görüldüğü gibi, 4 yaş ($F=0,17$, $p=0,85$) ve 5 yaş ($X^2=6,91$, $p=0,075$) çocukları arasında baba eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık gözlenmezken, 6 yaş ($X^2=5,26$, $p=0,04$) çocukları arasında babası ortaokul mezunu olan çocuklar lehine anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir.

Tablo 6.*Ebeveyn Bütünlüğüne Göre Çocukların Sözcük Dağarcıklarının Karşılaştırılması*

	Ebeveyn Bütünlüğü	n	Sıra Ortalaması	Ortalama	Median	t	Ki kare	p
4 yaş	Anne baba birlikte	28	-	62,43	-	0,28	-	0,78
	Boşanmış aile	2	-	59	-			
6 yaş	Anne baba birlikte	156	80,15	74,01	75	-	7,65	0,02*
	Boşanmış aile	2	156,5	92	92			
	Ebeveyn kaybı	2	31,5	67	67			

Tabloda görüldüğü gibi, 4 yaş ($X^2=0,03$, $p=0,87$) çocukları arasında ebeveyn bütünlüğüne göre anlamlı farklılık gözlenmezken, 6 yaş ($X^2=7,65$, $p=0,02$) çocukları arasında boşanmış ailede büyüyen çocuklar lehine anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir.

4.TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmanın sonucunda, dört ve beş yaş çocuklarında kardeş sayısı ve doğum sırasının sözcük dağarcığına etkisi olmadığı, fakat altı yaş çocuklarda tek çocuk olarak büyüyenlerin sözcük dağarcıklarının daha fazla olduğu belirlenmiştir. Literatürde, tek çocuklarda dil gelişiminin çok kardeşi olan çocuklara göre avantajlı olduğu belirtilmektedir. Tek çocuklu ailelerin genelde sosyoekonomik düzeyi yüksektir ve çocukla daha çok ilgilenilmektedir. Tek çocuk, ev ortamında yetişkin ile konuşmak ve onu dinlemek zorundadır (Erdoğan, Şimşek ve Erdoğan, 2005; Yıldırım, 2008). Ailenin bütün ilgisi tek çocuk üzerinde olduğundan ve yüksek eğitim düzeyi nedeniyle çocukla kurulan iletişimin daha kaliteli olması, çocukların sorularına daha ayrıntılı ve tatmin edici cevaplar verilmesi gibi nedenlerden ötürü çocukların sözcük dağarcıklarının daha fazla geliştiği düşünülmektedir. Diğer yandan Erdoğan, Şimşek ve Erdoğan (2005) ve Koçak, Ergin ve Yalçın (2014) çalışmalarında 5-6 yaş çocuklarının dil gelişim düzeylerine kardeş sayısının ve doğum sırasının etki yaratmadığını belirlemiştir.

Bakım alma türünün ve anne eğitim düzeyinin bütün yaş gruplarında sözcük dağarcığına etkisi olmadığı, fakat altı yaş çocuklarda baba eğitim düzeyinin sözcük dağarcığını etkilediği belirlenmiştir. Literatürde de anne eğitim düzeyinin 5-6 yaş grubundaki çocukların dil gelişim düzeyleri üzerinde etkili olmadığına dair çalışmalar mevcuttur (Erdoğan, Şimşek ve Erdoğan, 2005; Erkan, 1990). Savaş ve Turan (2011) aile eğitim durumu yüksek olan ve okul öncesinde öğrenim gören 6 yaş grubu öğrencilerin kelime servetinin daha fazla olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrenim durumu yüksek olan anne babalar, kendilerini geliştirme, çocuğa bakış açısı ve çocuk eğitimini bilme gibi birçok yönlerden çocukların gelişimini olumlu yönde etkileyecek davranışlarda bulunarak, çocukların alıcı ve ifade edici dil gelişimlerini sağlayıcı ortamlar oluşturmaktadırlar (Öztürk, 1995).

Ebeveyn bütünlüğü bakımından boşanmış ailelerde büyüyen altı yaş çocukların sözcük dağarcıklarının daha fazla olduğu belirlenmiştir. Çocuklar temel güven duygusunu ve sevgiyi hissetmek için ilgi görmek isterler. Anne babalar, ilgi ve sevgi gösterileri ile çocuklarının bu ihtiyaçlarını karşılamaktadırlar. Boşanmış ailelerde büyüyen çocuklarda, bu sevgi ve ilgi gösterileri tek ebeveyn tarafından ya çok fazla karşılanmakta ya da ebeveynlerin yaşadıkları diğer sorunlar nedeniyle yeterince karşılanmamaktadır. Bu

nedenle boşanmış ailelerde büyüyen çocuklar, ya çok fazla ilgiden dolayı ya da her iki ebeveynin de daha fazla ilgisini çekebilmek için çocuğun daha fazla konuşmak istemesi nedeniyle sözcük dağarcığının arttığı düşünülmektedir.

Anne babaların çocuklarla daha fazla ilgilenmesi, çocuklarla kaliteli iletişim kurulması önemlidir. Çocukların sorularına mantıklı, yaş düzeyine uygun cevaplar verilmesi gerekmektedir. Baba eğitim düzeyinin çocuğun sözcük dağarcığı üzerinde etkisi olması nedeniyle, özellikle babaların çocuklarıyla daha fazla ve daha nitelikli zaman geçirmeleri önerilmektedir. Boşanmış ailelerde büyüyen çocuklara özellikle ilgi gösterilmesi, ilgi ve sevgi ihtiyaçlarının yeterince karşılanması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Akyol, H. ve Temur, T. (2007). “Kelime hazinesinin geliştirilmesi”, Kırkkılıç, A. ve Akyol, H (Ed.), *İlköğretimde Türkçe öğretimi*, (s.195-232), Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Başaran, İ. E.(1994). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Bekir, H. Ş. (2004). Almanya’da okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş grubu Türk çocuklarına uygulanan dil eğitim programının dil gelişimine etkisi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erdoğan, S. , Şimşek, B. H. ve Erdoğan, A. (2005). Ankara’nın alt sosyoekonomik bölgelerinde ana sınıfına devam eden 5-6 yaş çocuklarının dil gelişim düzeylerine bazı faktörlerin etkisinin incelenmesi, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 231-246.
- Erkan, P. (1990). Sosyoekonomik ve eğitim düzeyleri farklı olan ailelerin 48–60 aylar arasındaki çocukların dil yapılarının incelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gözalan, E. ve Koçak, N. (2014). Oyun temelli dikkat eğitim programının 5-6 yaş çocukların kelime bilgi düzeylerine etkisinin incelenmesi, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(Özel Sayı II), 115-121.
- Hoff, E. (2006). How Social contexts support and shape language development. *Developmental Review*, 26(1), 55-88.
- Karacan, E. (2000). Bebeklerde ve çocuklarda dil gelişimi, *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 3, 263– 268.
- Keklik, S. (2011). Türkçede on bir yaşına kadar çocuklara öğretilmesi gereken, birleşim gücü yüksek ilk bin kelime, *ODÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2(4),80-95.
- Koçak, N., Ergin, B. ve Yalçın, H. (2014). 60-72 aylık çocukların türkçe dil kullanımı düzeyleri ve etki eden faktörlerin incelenmesi, *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(Özel Sayı II), 100-106.
- Korat, O. (2009). Reading electronic books as a support for vocabulary, story comprehension and word reading in kindergarten and first grade, *Computers & Education*, 55, 24–31.
- Maviş, İ. (2005). “Çocukta anlam bilgisinin gelişimi”, (Ed.: Seyhun Topbaş), *Dil ve Kavram Gelişimi*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Öner, N. (2008). *Türkiye’de kullanılan psikolojik testler bir başvuru kaynağı*, (İkinci Basım). İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Özgediz, S. (1979). *Çocuk gelişiminin temel ilkeleri*. Ankara: Boğaziçi Üniversitesi Yayını.
- Özkara, Y. (2014). Temel eğitime başlayan iki ve tek dilli çocukların Türkçe sözcük dağarcığının karşılaştırılması, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(25), 265-277.
- Öztürk, H. (1995). Okulöncesi eğitim kurumlarına giden ve gitmeyen ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin alıcı ve ifade edici dil düzeyleri, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Rupley, W. H. & Nichols, W. D. (2005). Vocabulary instruction for the struggling reader, *Reading & Writing Quarterly*, 21(3), 239-260.

- Savaş, M. ve Turan, M. (2011). Okulöncesi altı yaş grubu öğrencilerin sahip oldukları kelime servetinin incelenmesi, *New World Science Academy (NWWSA)*, 6(1), 841-859.
- Sedita, J. (2005). Effective vocabulary instruction, *Insights on Learning Disabilities*, 2(1), 33-45.
- Sinatra, R. (2008). Creating a culture of vocabulary acquisition for children living in poverty, *Journal of Children and Poverty*, 14(2), 173-192.
- Vardar, B. (1998). Açıklamalı dilbilim terimleri sözlüğü. İstanbul: ABC Kitap evi.
- Yağcı, E., Katrancı, M., Erdoğan, Ö. ve Uygun, M. (2012). Sınıf öğretmenlerinin kelime öğretiminde karşılaştıkları sorunlar ve kullandıkları yöntem-teknikler, *Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 2(4), 1-12.
- Yıldırım Doğru, S. S., Alabay, E. ve Kayılı, G. (2010). Normal gelişim gösteren ve öğrenme güçlüğü olan çocukların sözcük dağarcığı ile dili anlama düzeylerinin belirlenmesi, *İlköğretim Online*, 9(3), 828-840.

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

The abilities of children to express their thoughts correctly, to communicate more effectively and to use the language effectively depend on a rich vocabulary (Yağcı et al., 2012). When the language development in the preschool period is examined, it is seen that the period between the ages of 2 and 3 is when language skills and vocabulary develop the fastest (Ataman, 2004). When they get two years old, the vocabulary of children is around 50, and towards the end of three years it increases to 400. Between the ages of three and four, there are approximately 1000 words in their vocabularies. Also, antonym words such as "big-small," "few-many", "thin-thick", etc. are added to their vocabularies as they start to learn the meanings of words related to their interests like space and time, object and object and object and subject (Maviş, 2005). Between the ages of three and four they learn the basic structures of their native languages; the syntax that is similar to that of adults. They understand instructions of three or more words containing names, actions, adjectives, and they form short simple sentences. They start to use basic structures of the language such as prepositions, adjectives, pronouns, adverbs and inflectional suffixes. They understand and use the functional relationship between subject, object and verb. They begin to use past, present and continuous time suffixes (Ataman, 2004). Between the ages of four and five, the language becomes an easy and accurate instrument. After four years old, relative pronoun phrases and noun phrases become easy compound sentences for children (Özgediz, 1979). The ability to use the language of five and six year old children is similar to adults and they can use suffixes and pronouns properly (Ataman, 2004). The development of vocabulary is a lifelong process. (Rupley and Nichols, 2005).

The content of topics that parents or educators talk with children during the preschool period affects the development of children's vocabulary. Activities such as reading books, story building, chatting etc., especially the ones done with children, affect the amount, variety and diversity of the words in children's vocabulary set (Hodd, 2006). During this period, supporting children's speaking abilities, creating appropriate settings, presenting stimuli and organizing activities support their language development and enable them to use their language development capacities at the utmost level. Therefore, age, gender, number of siblings, order of birth and parental education status of the children are considered to affect their language development (Koçak, Engin and Yalçın, 2014). The number of rapidly growing words in the pre-school period significantly affects the literacy process. In this period, enriching children's vocabulary is related to education, and parents need to be conscious. It is also believed that factors such as experiences, shares, parents' communication with the child, giving adequate stimulus to the child, communicating with the siblings, etc. are influential on the child's language development and vocabulary.

The aim of the study is to examine the vocabulary of children between the ages of four and six in terms of familial factors. These factors were determined as the child's birth order, the number of siblings, type of care, parental education status, and parental integrity.

2. Method

The population of the study is formed of 202 children, 104 girls and 98 boys, including 26 four-year-olds, 30 five-year-olds and 146 six-year-olds. Peabody Picture Vocabulary Test and the information form prepared by the researcher were used as data collection tools. In the information form, there are questions on the demographic and familial information about children. As vocabulary increases with age, instead of examining the sample group as a whole, the data were analysed separately for groups of four, five, and six year olds to see the effect of familial factors. In the analysis of the data, the normality test was performed first and because the averages did not show normal distribution, Mann-Whitney U Test and Kruskal Wallis Test were used afterwards.

3. Findings, Discussion and Results

As a result of the study, it was determined that number of siblings and the order of birth don't affect the vocabulary of four and five year olds, but vocabulary of six-year-olds who grow up as a single child are higher. It is stated in the literature that language development in single children is advantageous over children with many siblings. Families with single child are generally high and more interested in their children. Single child has to talk and listen to the adult in the home environment (Erdogan, Simsek and Erdogan, 2005; Yıldırım, 2008). It is thought that the vocabulary of children develops more because all the family is interested in one child and that the communication with the child is better because of the higher education level of the parents and children get more detailed and satisfactory answers to their questions. It was determined that the type of care and the education level of mother don't affect the vocabulary of five year old children but the education level of the father affects the vocabulary. Parents with high educational backgrounds provide better environment for children's receptive and expressive language development by showing behaviours that affect children's development positively, in many ways, such as self-improvement, perspective, and knowing child education (Öztürk, 1995). In terms of parental integrity, six-year-old children growing up in divorced families were found to have more vocabulary. Children want to get attention to feel the basic sense of trust and love. Parents satisfy these needs of their children by showing passion and interest. In children who grow up in divorced families, this passion and interest are either excessively met by a single parent, or blocked by other problems of parents. Therefore, children growing up in divorced families are thought to have increased vocabulary, either because too much attention or because both parents want to talk to the child in order to gain his/her affection.

It is important for parents to show interest to their children and to have quality communication with them. Children's questions should be answered reasonably in accordance with their ages. As the educational level of the father affects the vocabulary of the child, it is recommended that especially fathers spend more quality time with their children. A special affection must be shown to children growing up in divorced families and their needs of interest must be satisfied.